

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

130. An vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerat,
teneatur petium vero Domino restituere? Ex p. 3. tr. 5. Misc. 1. res. 42.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. CXXVIII.

Qui emit rem aliquam bona fide, & postea dubitat rem esse alienam, nec veritas opposita debita diligentia facta fieri potest, quare an qui illam vendidit, teneatur paratum esse ad illum pretium quo vendidit, restituendum Domino, quoties comparuerit?

Clarum est, quod qui rem per viam emptionis, seu permutationis, etiam bona fide de manu latronis accepit, sed deinde incipit dubitare probabiliter, quod sit furctiva, si facta diligentia debita sit dubius, potest illam rata conscientia retinere. Ita Valquez in p. 2. q. 1. §. 6. disp. 66. c. 7. m. 42. Salas in p. 2. q. 2. r. 8. disp. 1. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Molina 10. 3. p. 2. disp. 7. 2. 1. m. 4. Rebellius p. 1. lib. 2. q. 5. num. 10. Salou. 201. q. 62. art. 6. cent. 4. concl. 4. Et non solum retinere, sed etiam vendere, dummodo emptori hanc conditionem exponat, ne postea domino comparente damnum emptori sequatur, & quia ratione huius vitij, res illa minus valet, quod si non admoerit, tenetur damnum sequutum restituere, vt tradunt Graffius de acur. p. 1. lib. 2. c. 1. §. 10. m. 5. Ledelma in sum. 10. 2. r. 8. c. 14. concl. 9. Rebellius ubi supra. m. 1. & p. 2. l. 9. q. 1. §. 1. 2. n. 12. Vega in sum. 10. 1. c. 60. cas. 17. Bannez & Salouius, Lessius & Molina, ubi supra.

2. His positis, in quibus communiter Doctores conveniunt, dubium est, an qui rem ita vendidit, teneatur paratum esse pretium vero domino reddere, si constituerit rem esse furctivam?

3. Affirmatiuam sententiam tenet Sayrus in Clau Regia. l. 2. r. 2. c. 4. n. 29. cuius ratio, ait, haec est. Nam si rem illam haberet, & apud se seruare vellent, eius animi esse oporteret, vt rem domino vero restitueret, si constituerit eius sit. Ergo etiam eam vendendo, & pretium pro ea recipiendo, parati animi esse debet, vt cognito vero domino pretium rei venditae domino restituat, cum pretium loco rei succedat. Haec ille, qui citat pro hac sententia Medina C. de reb. restit. q. 10. concl. 3. §. deo secundo. Couarr. in reg. pecuniarum de reg. iur. lib. 1. p. 2. §. 1. n. 4. & Salouius ubi supra.

4. Sed haec opinio merito reiectur a Sanchez in Decalog. lib. 2. c. 3. n. 187. quia solum est vera, & admittenda, quando ex pretio vendens locupletior efficit, in hac aliorum possessorum bona fidei, ex quibus ipse quoque iam est. Nec ratio contraria intentum probat: quia si res illa exaret, teneretur possessor ratione rei acceptae illam integre restituere; ac re vendita non tenetur ratione rei acceptae, nisi quatenus locupletior factus. Ex his negatiue respondendum est ad dubitationem supra positam.

RESOL. CXXIX.

Per bona fide rem emit a latrone, quam postea durante bona fide, ver. didit loami, & deinde cognoscit rem illam esse alienam; quaeritur, an licite possit sibi pretium retinere, & non rescindere contractum cum loamine, dummodo rem illam vendiderit eo pretio quo emerit? Ex p. 1. r. 8. Ref. 68.

1. Tenetur restituere pretium, & rescindere contractum, docet Bonas. de contract. disp. 1. q. 4.

punct. 2. n. 5. & praeter DD. quos ipse citat, tenet etiam hanc opinionem Turrian. in 2. 2. tom. 2. di. p. 1. 3. dub. 2. m. 12. Malderus etiam in 2. 2. tract. 4. cap. 3. dub. 3. & Bartholomaeus a S. Faustio in speculo Confess. disput. 4. quest. 22. num. 5. Et ratio est: quia, qui vitium, verbi gratia, vendit pro gemma, aut soluit, seu permutat falsum autum cum vero, debet secundum conscientiam contractum dissoluere: ergo pariter teneatur, si vendat rem alienam, putans esse suam, debet contractum ditimere, quando postea nouerit, rem illam esse alienam.

2. Sed contrariam sententiam sustinet Nauarrus in Manuali. c. 17. n. 8. Philarchus de officio Sacerd. 10. 2. p. 2. lib. 6. c. 18. verb. Alterum, in quo. Ludouicus Lopez in instrum. part. 1. c. 9. ad finem, & lib. 1. de conti. act. c. 3. ver. Inter tam dubias. Pitigianus in 4. sen. ent. part. 2. distinct. 15. q. 2. a. 1. qui citat Angelum, Syluestrum, Caictanum, & Couarruuiam. Nam venditor in tali casu non tenetur restituere ratione acceptationis iniqua, quia bona fide emit a latrone, nec tenetur ratione rei acceptae; quia iam non habet illam apud se, nec in ea factus est ditior, vt supponimus. Ergo, & c.

3. Dies, tenetur, quia apud se habet partem rei alienae, quod loco illius succedit. Respondeo cum Rebellio de oblig. iust. p. 2. lib. 6. q. 18. §. 1. n. 11. quod si pretium bona fide a venditore est consumptum, nec inde ditior effectus est; certum est apud omnes, venditorem non teneri ad illam restitutionem. Vel secundo respondeo cum Sanchez in sum. 10. 1. lib. 1. c. 23. n. 25. pretium succedere loco rei, non esse verum, vniuersaliter: id enim in solis vniuersalibus iudiciis verum habetur, cuiusmodi sunt, haereditas, fideicommissum vniuersale, dos, & c.

4. Dicendum est igitur, talem venditorem teneri solum in foro conscientiae ad cedendum suo emptori actionem de euictione, quam habet aduersus eum, a quo bona fide emit: quia in ea sola factus est locupletior. Hanc opinionem puto esse probabilem, & sic illam vocant Sayrus in clau. regia, lib. 10. tract. 2. c. 2. n. 13. & Gregor. de Valentia tom. 3. di. p. 5. q. 6. cum l. 3. & Bonac. ubi supra, contrariam sententiam vocant tantum probabiliorum.

5. Ad argumentum in principio positum respondeo Nauarrus, assignando disparitatem rationis: quoniam, qui dedit falsum autum, dedit rem intrinsece defectuosam, non tamen qui dedit rem alienam. Et si dicas, parum referre, si tunc vitium intrinsecum, seu extrinsecum, quando reuera tale est, ob quod emptor merito sit iniuitus, reddatque contractum inuoluntarium, tunc enim emptio est inuoluntaria, ac proinde rescindenda, si velit emptor, reddito pretio. At huic quoque argumento occurrit Nauarrus dicens, emptori tunc istum venditorem facere satis, si cedat ei (vt diximus) actionem de euictione contra primum illius rei alienae venditorem, iuxta leg. in creditore ff. de euic.

RESOL. CXXX.

An vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerit, teneatur pretium vero Domino restituere? Ex p. 3. tract. 5. & Mis. 1. Ref. 41.

1. Affirmatiue respondent Valq. in par. 2. q. 96. Sup. hoc supra. di. p. 172. c. 2. n. 4. Ledelma in sum. 10. 2. p. 1. r. 8. c. 15. nos. 4. concl. dub. 2. Sayrus in clau. Regia lib. 10. r. 2. c. 2. n. 13. Bannez & Aragon. in 2. 2. q. 62. art. 6. dub. 1. & alij. Ratio est, quia pretium succedit loco rei l. si rem. ff. de per hered. Ergo tale pretium est alienum, sicut & ipsa res, unde tenetur id restituere ratione rei acceptae, vt rem alienam apud se haberet. Haec opinio est probabilis.

Q. 4 2. Sed

Vertical text on the right edge of the page, likely bleed-through from the reverse side, including words like 'RESOL. CXXX.' and 'RESOL. CXXVIII.'

2. Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quod fateatur ipse Ledefina, & illam docent Molina de *inst. tom. 3. tr. 2. disp. 721. n. 6. 7. & 8. Lessius lib. 2. c. 14. dub. 3. n. 19. Vega in summ. 10. l. c. 60. cas. 14. & 15. Philarchus de offic. Sacerd. tom. 2. part. 2. lib. 6. c. 18. Rebellius part. 1. lib. 2. q. 3. n. 3. & part. 2. lib. 9. q. 18. sect. 1. n. 9. Sotus de *inst. lib. 4. q. 7. art. 2. & alij. Et ratio est, quia, sic vendens non tenetur restituere domino ratione iniustae acceptionis, cum totum bona fide factum sit nec ratione rei acceptae, cum iam distraxerit; ergo, &c. Dices tenetur restituere ratione pretij, quia, ut tradunt DD. contrarij, succedit loco rei. Respondeo, non esse vniuersaliter verum, succedere pretium loco rei, id enim in solis vniuersalibus iudiciis locum habet, cuiusmodi sunt hereditas, fideicommissum, & dos, &c. Et ita docet glossa in d. l. si rem, & pretium, vers. quia potest ff. de per. hered. & ibi Bartolus in sine, & omnes scribentes.**

RESOL. CXXXI.

An si quis rem alienam à fure bona fide emptam maiori deinde pretio vendidisset, teneatur restituere Domino illud plus, in quo locupletior factus est?
Et notatur furem vendentem rem furtiuam, & postea iuste minori pretio redimentem non teneri excessum illum pretij Domino restituere, sed satisfacere reddendo ei rem suam non deterioratam, & fructus ex ea debitos. Ex p. 3. tract. 5. & Milc. 1. Ref. 41.

Sup. hoc supra ex Ref. 128. § vit. cursum ad lin. j.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Nauarrus c. 27. num. 8. Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. c. 23. num. 28. & Lessius lib. 2. c. 21. n. 134. & alij ex autoritate l. si, & rem ff. de per. hered.*

2. Sed mihi contraria sententia, quam docet Molina de *inst. tom. 3. tract. 2. disp. 721. num. 10. probabilis etiam videtur, quia illud plus non est fructus rei, sed industria illam ementis iuste vno pretio minori, & vendentis etiam iuste alio maiori pretio; fructus autem industriae ad possessorem bonae fidei, & non ad dominum rei spectat: quod autem id non sit fructus rei, sed industriae, patet. Quia si fur ipse emerit iterum eandem rem ab ultimo possessore, eamque domino restitueret sine vlla proximi latione, seruandoque omnino illum indemnem, neque res illa villos fructus habuisset, sanè quia ita esset lucratus emendo illam à fure, aut alio intermedio venditore, & vendendo illam maiori pretio iusto alicui alteri, non teneretur illud restituere, eo quod esset fructus suae industriae, & non rei. Ceteras rationes inuenies apud Molinam, quem nouissimè etiam sequitur Layman in *Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 4. cap. 17. §. 3. nu. 25. qui respondit ad autoritatem l. si & rem, dicendo id esse speciale in distractione hereditatis, seu iuris vniuersalis, ut pretium succedat loco rei; secus autem res habet in particularibus contractibus, ut docent Doctores in *l. mater, C. de rei vend.***

3. Nota quòd idem Molina *ubi supra*, contra Sanchez docet furem vendentem rem furtiuam, & postea iuste minori pretio redimentem, non teneri excessum illum pretij domino restituere, sed satisfacere reddendo ei rem suam non deterioratam, & fructus ex ea debitos.

RESOL. CXXXII.

Petrus emit bona fide equum à latrone, postea de hoc certior factus est, queritur, an possit iura conscientia rescindere contractum, & latroni equum illum reddere, ut pretium pro eo datum recuperet?

Et si equum recepit à latrone gratis, an possit eum citradere, vel teneatur tradere Domino? Ex part. 1. tr. 8. Refol. 69.

§. 1. **C**aietanus in 2. 2. q. 62. art. 6. Sotus de *inst. lib. 4. q. 7. art. 2. Conarruias l. 1. var. c. 3. n. 6. Bartholomæus Medina lib. 2. c. 14. n. 3. Ioannes Medina Cod. de *restit. q. 10. Tabiena verb. restitutio, §. 24. Armilla eodem verb. n. 4. & 15. Ledefina in 4. p. 2. q. 18. arc. 6. Syluius in 2. 2. D. Thom. q. 62. art. 6. queritur 1. concl. 6. & ex Societate Iesv, Ludouicus Molina de *inst. 10. 3. disp. 722. negatiua tumentur sententiam: nam qui rem furtiuam reddit furi, cooperatur ipsius iniquae detentioni; ergo, &c. Secundò in foro iudiciali Iudex statim atque cognouit dominum rei, præcipit omnino illi restituere: at hæc sententia Iudicis est iusta: ergo etiam secundum conscientiam tenenda.***

2. Verum contraria sententia probabilior apparet, Illam sequuntur Azorius, Lessius, Rebellius, Toletus, Salonijs, Aragon, Vasquez, Nauarra, Nauarrus, & alij, quos citat, & sequitur Martinus Bonacina de *contract. disput. 1. q. 4. punct. 2. n. 1. & præter illos amplexi sunt etiam hanc opinionem Megala in 2. 2. lib. 2. c. 6. quest. 6. n. 182. Bartholomæus à S. Fausto in *spec. Confess. disput. 4. q. 23. n. 2. Pitigianus in 4. sent. p. 2. disp. 15. q. 2. art. 1. Valentia 10. 3. disp. 5. q. 5. punct. 4. Malderus in 2. 2. tr. 4. c. 3. dub. 2. Turrianus etiam in 2. 2. som. 2. disp. 13. dub. 2. num. 3. Et ratio est: quia talis emens non tenetur potius consulere bonis alterius, quàm proprijs, cum ipse bona fide illam rem acceperit, neque dominus rei est rationabiliter inuitus comparatione talis ementis; nec enim obligatur emens ad obseruandam rem alterius, soluto pretio illius.**

3. Dicendum esse igitur, si emptor rei alienae non potest facile recuperare pretium à vero domino, sed à fure, potest rescindere contractum, & pretium à latrone recuperare. Ad primum argumentum respondetur: Emens cum reddit rem latroni, qui vendidit, non est censendus cooperari iniuste detentioni; actio enim illa reddendi talem rem latroni ex prædicta causa, non est intrinsecè mala; quia neque est iniusta comparatione domini, ut *supra* dictum est; neque comparatione latronis, quia illa actio fit ad recuperandum pretium; neque reddens rem illam latroni præbet necessariam materiam peccati: liberum enim est latroni illa restituere vero domino: quòd si ex malicia non restituit, non imputabitur peccatum ei, qui rem reddit ad recuperandum proprium pretium. Ad secundum respondetur, negando consequentiam; nam in foro exteriori idèd talis emptor condemnabitur ad restitutionem, quoniam res ablata apud ipsum inuenitur: Iudex enim, ut ait Lessius *lib. 2. c. 14. dub. 3. num. 18. statim inquirat, à quo eam emerit; cui, si potest inueniri, iubet, non ut illi restituat, (quia non vult dominum rei per istas ambiges ducere; sed ut restituat domino, cuius est, & ipse, si velit, pretium ab illo recuperet.*

4. Notent verò Confessarij secundam sententiam, quam *supra* expressimus, veram esse, quando possessor bonae fidei emit rem à fure, & non quando gratis accepit: nam, si gratis accepisset, non posset eam tradere latroni, nisi fortè moraliter certus sit, rem domino restituendam esse à fure. Ita Nauarra de *est. lib. 3. c. 2. dub. 3. num. 19. opus. de restit. c. 9. §. 1. dub. 2. num. 13. Sayrus in clauis regia, lib. 10. tract. 2. c. 2. n. 21. & alij: salua semper, &c.*

RESOL. CXXXIII.

An si quis à fure emente pecuniam furtiuam bona fide accepit, eaque cum proprijs commiscuit, teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum Domino comparere?